

Tanker om lyd og magt

I denne korte opgave vil jeg forholde mig til forbindelser mellem lyd og magt – primært i det urbane miljø. Dette vil jeg gøre med udgangspunkt i lydinstallationen Impossible Junction.

Impossible Junction er en installation, der består af en lysregulering i midten af en smal fodgænger-tunnel. Således kan man som gående risikere at komme til at skulle stoppe for rødt lys på dette sted, hvor det forekommer fuldstændig umuligt, at der skulle være nogen form for trafik at holde tilbage for. Det er absurd at forestille sig, at der skulle komme noget på tværs af tunnellen – et sted der i allerhøjeste grad er præget af trafik ad én akse. Det bliver altså hurtigt klart for fodgængereren, at der ikke er tale om en lysregulering, som skal finde sin berettigelse i almindelige trafikale omstændigheder. Men hvorfor er den der så? Dette spørgsmål vil fodgængereren sandsynligvis stille sig selv. Svaret ligger ikke umiddelbart lige for, og denne tilsyneladende meningsløse opstilling kan kun få mening gennem de tanker og refleksioner, fodgængereren måtte gøre sig. Muligvis giver installationen anledning til, at fodgængereren reflekterer over installationens potentielle evne til at regulere folks adfærd – en adfærdsregulering, som vi møder overalt i det urbane rum.

Det adfærdsregulerende element i Impossible Junction er naturligvis i høj grad funderet på visuelle elementer. Det røde og grønne lys er utroligt stærke symboler, som er dybt indlejret i os gennem kulturel indlæring fra barnsben. Dog rummer Impossible Junction også en lydlig side, som underbygger, forstærker og, til en vis grad, forklarer adfærdsreguleringen. Fra installationen høres de karakteristiske biplyde, der hjælper blinde mennesker med at finde ud af, hvornår de må gå over vejen. Således kan de ses (høres) som den lydige version af lysreguleringens symbolik. De langsomme bip betyder stop, mens de hurtige betyder, at det er i orden at gå – en symbolik, der ligger i forlængelse af kropslige erfaringer som eksempelvis hjertets stigende pulsfrekvens ved

kropslig bevægelse¹. Disse bilyde er eksempler på designede lyde i det urbane rum, som har den eksplicitte funktion at kommunikere eller informere os om vores ret til bevægelse. Hvor man måske kan fristes til at konkludere, at disse lyde besidder en magt over os, vil jeg hellere formulere det således: I udgangspunktet er det ikke lyden i sig selv, der er magtfuld, men lyden er et vidnesbyrd på, eller en kommunikation af, en form for magtstruktur. Dog kan vi ikke koble denne magt til nogen subjektiv instans med egne interesser. Vi ser denne adfærdsregulering i form af lys og lyd som en nødvendig magtfralæggelse (fra individet til en maskinel instans) for at det moderne urbane samfund kan fungere. Her er vi inde på et centralt aspekt af livet i byen. Byen er på én gang stedet, hvor vi som sociale individer finder de mange muligheder, og samtidig er det stedet, hvor vores individuelle adfærd er underlagt flest restriktioner og konventioner.

Hvor bilydene i trafikrydset er et eksempel på et bevidst intenderet lyddesign, som formidler en magtfordeling i byrummet, kan vi også forstå magtrelationer ud fra lyde, som ikke er resultatet af et bevidst design men i højere grad en form for nødvendig følgevirkning. På trods af at de fleste bilfabrikanter i dag har ansat lyddesignere til at *tweake* bilens forskellige lyde i en kommercielt ønskværdig retning, vil jeg bruge lyden af biler som et eksempel i denne sammenhæng. Den urbane fodgænger vil ved lyden af en bil forstå, at her kommer en maskine, som er potentielt farlig. Skulle det komme til et sammenstød mellem fodgænger og bil, vil bilen være den sejrende part. Det er et ulige magtforhold, som også signaleres gennem lyden. Ud over at vi ofte naturligt 'forstår' lyden som dens kategoriske årsag² (lydkilden: i dette tilfælde en bil), kan vi også ud fra lydets karakter og akustiske egenskaber forstå noget om det der forårsagede lyden - dette uden at vide hvad lydkilden er³. Lytter vi til lyden fra en kørende bil, kan vi eksempelvis bemærke, at det er en ret kraftig lyd, og dens frekvensmateriale spænder vidt - fra det helt dybe til det relativt højfrekvente. Det at lyden er kraftig og det at den indeholder en

---

¹ Jeg er her inspireret af Iben Haves tanker om metaforisk projektion af kropslige erfaringer i begribelsen af abstrakte lydige udtryk (som eks. musik). I bogen *Lyt til to* (Have).

² Det er denne form for lytning Michel Chion kalder for *causal listening*, og som ofte er den måde hvorpå vi lytter i vores daglige færden. (Chion)

³ William Gaver beskæftiger sig bl.a. med dette i sin artikel *What in the World Do We Hear?: An Ecological Approach to Auditory Event Perception* (Gaver)

relativt stor mængde lavfrekvent lyd vidner om et fænomen, som involverer en temmelig stor mængde energi samt objekter af en vis størrelse. På denne måde kan en lyds akustiske egenskaber fortælle os om det fænomen, der forårsagede den – herunder indikere et magtforhold mellem lytter og lydkilde.

I Impossible Junction risikerer fodgængerens at skulle vente på, at forskellige auditive fænomener krydser tunnellen på tværs. Således kan man på sin vis sige, at disse lydige fænomener får magt til at blokere fodgængerens frie færden – med mindre naturligtvis at fodgængerens vælger at gå over for rødt. Det er imidlertid ikke alle de krydsende lyde, der refererer til, eller giver indtryk af, magtfulde eller farlige objekter. For eksempel vil det være de færreste, der vil forbinde lyden af en flue med magt. Således forstærkes det absurde element i installationen af, at der ofte er tale om fænomener, som bestemt ikke behøver en sådan regulering.

Et andet aspekt ved installationen er dens måde at 'bemægtige' sig rummet på – både i kraft af at den er placeret, så man er nødt til bogstavelig talt at gå igennem den, men også i kraft af dens lydige udfyldning af rummet. Noget af det karakteristiske ved lyd som medium er dens omsluttende karakter. Den udfylder rummet omkring os, og vi er ikke umiddelbart i stand til at 'lukke ørene', på samme måde som vi kan lukke øjnene eller kigge væk i forbindelse med et visuelt udtryk. Således bliver fodgængerens tvunget til at 'indfange' det udtryk, som lyden fra installationen udgør. På samme måde er vi i vores færden i byens rum tvunget til at sanse det væld af lyde, som ofte lægger sig som et tæppe omkring os. Murray Schafer beskriver den moderne bys lydtæppe som et *Lo-Fi* soundscape⁴. Med dette mener han, at byens lydlandskab efterhånden er blevet så fortættet af den kontinuerlige lyd fra biler og andre maskiner, at alle andre lyde maskeres og forsvinder i et anonymt auditivt lag. Fodgængerens egne lyde overdøves let af lyden fra biler og anden trafik. På denne måde kan man også betragte sammenstillingen 'lyd og magt' som kampen om retten til at udfylde det lydige rum, der omgiver os.

Impossible Junction kan give fodgængerens anledning til refleksion over forskellige aspekter af det moderne urbane liv. Forholdet mellem lyd og magt er blot ét af disse, om

---

⁴ Schafer

end det er et aspekt, jeg synes er særligt interessant. I denne opgave har jeg blot overfladisk berørt facetter af emnet, og den skal således ikke på nogen måde ses som et forsøg på en udtømmende redegørelse.

Litteraturliste

- Chion; Michel; *Audio-Vision – Sound on Screen*; Kapitel 2 til 4; Columbia University Press; 1990.
- Gaver, William; *What in the World Do We Hear?: An Ecological Approach to Auditory Event Perception*; fra *Ecological Psychology* , 5 (1); Lawrence Erlbaum Associates, Inc.; 1993.
- Have, Iben; *Lyt til tv – Underlægningsmusik i danske tv-dokumentarer*; Århus Universitetsforlag; 2008
- Schafer, R. Murray; *The Music of the Environment*;